

Matti Lappalainen, Markku Ihonen, Asko Karjalainen & Merja Maikkola

matti.lappalainen@utu.fi, markku.ihonen@uta.fi, asko.karjalainen@oamk.fi, merja.maikkola@oulu.fi

Peda-forumin 20 vuotta

YHTEISTYÖSTÄ YLIOPISTOJEN OMIIN YMPYRÖIHIN?

Toisen kymmenvuotiskautensa aikana Peda-forumin moni toimintamuoto on entisestään jämäköitynyt ja edistynyt. Aikakaudelle osui suuri yliopistouudistus: yliopistoja yhdistymällä syntyi uusia organisaatioita, ja monissa yliopistoissa uudistettiin sisäisiä rakenteita. Myös opetuksen kehittäminen on monessa yliopistossa organisoitu uudelleen. Muutokset ovat heijastuneet myös Peda-forum-verkoston. Sisäisten uudistusten myllerryksessä yliopistojen välinen yhteistyö on jäänyt varjoon. Peda-forumissa tämä on näkynyt siten, että yhteiseen työhön on ollut yhä vaikeampaa irrottautua: yliopistojen lisääntyvä autonomia on monessa tapauksessa tarkoittanut sisäänpäin kääntymistä. Joitakin merkkejä yhteistyön arvostuksen noususta on kuitenkin näköpiirissä.

10-vuotisjuhlista arkeen ja valtakunnalliseen kehittämishankkeeseen

Peda-forumin täyttäessä 10 vuotta julkaistiin noin kaksi kertaa tavallisen lehden paksuinen 80-sivuinen juhlalehti, jossa käytiin läpi verkoston alkutaival. Tuolloin lehti ilmestyi vielä paperisena, joskin se oli luettavissa pdf-muotoisena myös verkosta.

2000-luvun alun voimakkaassa laajenemisvaiheessa opetuksen kehittämistehtäviin tuli henkilöitä, joista monilla ei ollut paljoa kokemusta koulutuksen kehittämisestä eikä opetustyöstä. Etenkin kansainvälisissä yhteyksissä alettiin nähdä entistä paremmin, millaista osaamista opetuksen kehittämistyö edellyttää ja miten opetuksen kehittäjien työtä tuetaan muualla, varsinkin anglosaksisissa maissa ja muissa Pohjoismaissa.

Lisäksi oli nähtävissä, että opetuksen kehittämistoiminnan edellytykset vaihtelivat melko paljon yliopistoittain ja että toimintaan kohdistui uusia odotuksia eri tahoilta. Samalla ymmärrettiin, että opetuksen kehittämisen vaikuttavuus tuli pystyä osoittamaan aiempaa selvemmin. Lisääntyneiden odotusten, toimintaympäristön muuttumisen ja alan tutkimuksen kehittymisen vuoksi opetuksen kehittämistyössä vaadittiin entistä laajempaa ja syvempää tietämystä ja osaamista.

Kävi siis ilmeiseksi, että tarvittiin lisää foorumeja kehittämistehtävissä toimivien osaamisen vahvistamiselle sekä kehittämistä koskevan tietämyksen lisäämiselle ja syventämiselle. Myös osaamisen ja innovaatioiden levittämistä tuli tukea järjestelmällisemmin. Opetuksen kehittäjien oma ammatillinen kehittyminen onnistuttiinkin nostamaan korkealle yliopistojen hankeagendalla.

Propeda-hanke osahankkeineen piristysruiske opetuksen kehittämisen yhteistyölle

Vuosina 2007–2009 toteutettiin yliopistojen yhteistyönä opetusministeriön tukema Propeda-hanke, jota koordinoitiin Tampereen ja Oulun yliopistoissa (ks. <http://www.peda-forum.fi/index.php?21>).

Propedassa oli neljä osahanketta:

- opetuksen kehittäjien ammatillista kehittymistä tukeva koulutus
- opetuksen kehittämisyksiköiden roolin vahvistaminen
- opintopsykologitoiminnan kehittäminen ja vakiinnuttaminen osana opetuksen ja ohjauksen kehittämistä yliopistoissa
- Peda-forum-lehti ja pedagoginen muisti opetuksen kehittämistä tukevana työkaluina.

Kaikki osahankkeet toteutuivat onnistuneesti. Opetuksen kehittäjille järjestettiin kolme kertaa vuoden kestänyt ”Kehittäjää etsimässä” -työpaja (10 op) ja työssä tarvittava yleinen osaaminen kuvattiin. Työpajojen ohjaajien artikkeli ilmestyi Peda-forum-lehden numerossa 2 vuonna 2008 (Ansela & Maikkola, 2008). Opetuksen kehittämisyksikköjen roolia selvennettiin ja vahvistettiin keskinäisellä benchmarking-hankkeella ja hankkeen ohjausryhmään kuuluneiden kansainvälisten asiantuntijoiden David Baumen ja Randal McDonaldin vetämillä työpajoilla. Benchmarkingin tuloksista laadittiin raportti, joka käännettiin myös englanniksi ja jota ohjausryhmän jäsenet kommentoivat.

Opintopsykologitoiminta oli jo käynnistynyt joissakin yliopistoissa, mutta toimintaa haluttiin järkevöittää. Ta-

voitteena oli myös vakiinnuttaa opintopsykologitoiminta osaksi opetuksen ja ohjauksen kehittämistä yliopistoissa. Opintopsykologitoiminta muodostaa poikkeuksen Peda-forumin muiden toimintojen joukossa siten, että mukana ovat niin yliopistot kuin ammattikorkeakoulutkin. Opintopsykologiverkosto kouluttaa systemaattisesti ja säännöllisesti jäseniään.

Propedan osahankkeineen antoi merkittävästi lisäpotkua monen yliopiston opetuksen kehittämiselle. Hankkeen yhtenä kansainvälisenä taustahahmona toiminut David Baume varoitti toki jo tuolloin Peda-forumin löyhästä rakenteesta, joka on altis ympäristön muutoksille.

Peda-forum-lehdestä referoituja artikkeleita julkaisevaksi Yliopistopedagogiikka-verkkolehdeksi

Yksi Propedan osahankkeista oli kahdesti vuodessa ilmestyneen Peda-forum-lehden kehittäminen. Lehden painosmäärä oli tuolloin noin 3 000 kappaletta, joten monelle yliopistolaiselle Peda-forum-toiminta tarkoitti keskeisesti juuri lehteä.

Peda-forumin 10-vuotisartikkelissa todetaan: ”Lehdestä on kehittynyt omanlaisensa tiedotuslehden ja tieteellisen aikakauslehden välimuoto” (Karjalainen ym., 2004). Tuota suuntausta vahvistettiin syksyllä 2008 ryhtymällä julkaisemaan lehdessä artikkeleita, jotka ovat käyneet läpi referee-arvioinnin. Vuoden 2012 alussa lehti vaihtoi nimensä Yliopistopedagogiikaksi ja alkoi ilmestyä ainoastaan verkossa (ks. www.yliopistopedagogiikka.fi).

Vaikka lehti on osittain muuttunut tutkimuspainotteisemmaksi, samalla on tietoisesti pidetty huolta siitä, että lehdessä on yhä tilaa myös keskustelulle ja sellaiselle arkisen kehittämistyön ja kokeilujen raportoinnille, joka ei vaadi tuekseen varsinaista tutkimusta. Näin halutaan huolehtia siitä, että opetuksen kehittämistä koskeva tutkimus ei irtaudu vain tutkijoiden keskinäiseksi areenaksi, kuten 1970-luvulla osittain tapahtui (de Graaff, 2014).

Peda-forum-päivät porskuttavat

Lehden ohella toinen suurelle joukolle yliopistolaisia näkyvä toimintamuoto on Peda-forum-päivät. Niiden asema on säilynyt vankkumattomana, joskin opetus- ja kulttuuriministeriön tuen loppuminen on pakottanut nostamaan osallistujamaksut lähelle muiden seminaarien maksuja. Päiville on vuosittain osallistunut 200–300 opetuksen kehittäjää. Toiminta on entisestään ammattimaistunut ja päivien ohjelma monipuolistunut. Varsinaisten päivien edellä on järjestetty verkostotapaamisia, joissa niin viralliset kuin epävirallisetkin verkostot ovat voineet kokoontua rauhassa vaihtamaan ajatuksia.

Toisinaan päivien järjestämisessä on haettu synergiaa järjestämällä ne kerran yhdessä opintoasiainpäivien ja kerran ura- ja rekrytointipalveluiden pohjoismaisen tapahtuman kanssa. Tällaiset toteutukset ovat olleet mielenkiintoisia kokeiluja, mutta lopulta on palattu entiseen.

Peda-forum-päivät on tietoisesti aina yritetty järjestää Peda-forumin moton hengessä kaikille avoimena yliopistopetuksen ja oppimisen kehittämisen tapahtumana, jonka

tavoitteena on asiantuntijuuden tukeminen yhteisen jakamisen kautta. Päivien ohjelmassa keskeisiä ovat työpajat ja opetuskokeilujen esittelyt. Vaikka opetuksen kehittämistä koskevaa tutkimusta tehdään yhä enemmän, on päivillä haluttu tarjota mahdollisuus myös omien pienimuotoisten kokeilujen jakamiseen, ja näillä onkin päivien ohjelmassa aina tärkeä rooli. Päivillä on onnistuttu kokoamaan hyvin yhteen niin tavallisia opettajia ja tutkijoita kuin hallinnon edustajia. Tällaiset kaikille yhteiset foorumit ovat nykyajan pirstaloituneessa yliopistomaailmassa harvinaisia.

Vararehtoritapaamiset vakiintuneet

Yliopistojen koulutuksesta vastaavat vararehtorit kokoontuivat ensimmäisen kerran yhteen vuonna 2003. Alussa mukana olivat myös kaikki Peda-forum-yhteyshenkilöt. Tämän jälkeen käytännöt ovat vaihdelleet. Toisinaan mukana on ollut joku Peda-forum-yhteyshenkilö kirjurina, mutta yhä useammin vararehtorit ovat halunneet kokoontua ilman ulkopuolisia osallistujia. Tapaamisia on järjestetty niin Peda-forum-päivien yhteydessä kuin niiden ulkopuolellakin. Päivien yhteydessä järjestetyistä tapaamisista on joskus tuoreeltaan tuotu myös terveiset koko seminaariyleisölle, jolloin osallistujat ovat päässeet kuulemaan yliopistojen johdon jaettuina tulkintoja ajan-kohtaisista asioista.

Myös opetus- ja kulttuuriministeriö on ehkä Peda-forumin esimerkin innoittamana alkanut kutsua vararehtorit säännöllisesti koolle. Tällöin kokoontumisissa ovat olleet mukana myös yliopistojen opintotoimistojen päälliköt.

Yliopistopedagogiikan kouluttajien ja kehittäjien verkosto yhdenmukaistanut valtakunnallista koulutustarjontaa

Peda-forumin yhtenä keskeisenä teema-alueena on alusta saakka ollut yliopistojen järjestämä pedagoginen koulutus. Omana epävirallisena verkostonaan pedagogiset kouluttajat ovat toimineet 2000-luvun alkupuolelta lähtien ja järjestäytyneenä yliopistopedagogiikan kouluttajien ja kehittäjien verkostona vuodesta 2007 lähtien. Verkoston tehtävänä on työstää ja linjata ajankohtaisia yliopistopedagogiikan koulutuksiin ja kehittämiseen liittyviä teemoja ja jakaa koulutuskäytänteitä ja kokemuksia. Verkosto pyrkii vaikuttamaan yliopistopedagogiikan koulutusten kehittämiseen ja edistämään hyvien yliopistopedagogiikan koulutuskäytänteiden leviämistä suomalaisissa yliopistoissa. Verkosto onkin tarjonnut kouluttajille ja kehittäjille arvokasta vertaistukea. Se kokoontuu vähintään Peda-forum-päivien yhteydessä ajankohtaisten asioiden äärelle.

Verkoston yhteistyön tuloksena on kehitetty valtakunnallinen kompetenssimatriisi yliopistopedagogiikan 10 opintopisteen koulutuksista. Tätä käytetään eri yliopistojen yliopistopedagogiikan koulutusten suunnittelun työvälineenä. Työn tuloksena yliopistopedagogiikan 10 opintopisteen koulutukset ovat hyväksiluettavissa eri yliopistoissa. Uudeksi yhteistyön kohteeksi on noussut englanninkielinen yliopistopedagoginen koulutustarjonta.

Kansainvälinen yhteistyö tarjoamassa vertailukohtaa

”Peda-forumeiden Peda-forum” on International Consortium for Educational Development (ICED). Se järjestää kahden vuoden välein konferenssin, joihin suomalaisia on osallistunut enimmillään yli 20. Konferensseista on raportoitu myös Peda-forum- ja Yliopistopedagogiikka-lehdessä (2008, 2010, 2012). Uusi suomalaisten osallistujien ennätys saattaa tulla tänä vuonna, kun konferenssi järjestetään kesäkuussa Tukholmassa. Suomalaisia on tuolloin mukana niin esiseminaarien vetäjinä ja keynote-puhujina kuin omien tutkimustensa esittäjinä. ICED julkaisee neljästi vuodessa ilmestyvää vertaisarvioitua aikakauslehteä International Journal for Academic Development (IJAD), jossa suomalaiset ovat olleet aktiivisia kirjoittajia ja vertaisarvioijia.

ICED:n ja IJAD:n kautta on saatu runsaasti näkyvyyttä suomalaiselle opetuksen kehittämiselle ja samalla on saatu ideoita oman toiminnan suuntaamiseen. Samalla on voimistunut näkemys, joka tuli esille jo eurooppalaisen NETTLE-projektin (Network of tertiary level educators) työskentelyn aikana vuosina 2004–2008: ainakin tuolloin suomalaiset yliopistot olivat eurooppalaisella mittapuulla mitattuna kehittäneet sekä pedagogisen tuen organisaationsa että yliopistopedagogiset käytänteensä täysin vertailukelpoisiksi parhaimpien eurooppalaisten yliopistojen kanssa.

Uusin ja erittäin luonteva kansainvälisen yhteistyön muoto on pohjoismaisten ja balttilaisten opetuksen kehittäjien yhteistyö, josta on artikkeli tässä lehdessä.

Yliopistouudistus, Peda-forum ja opetuksen kehittäminen

Peda-forumin toiselle kymmenvuotiskaudelle ajoittui suomalaisen yliopiston tähän saakka merkittävien rakenteellinen uudistus sekä organisaation että opetuskäytänteiden osalta. Yliopistolaitoksessa uudistettiin tutkintojen rakenteet, opintojen mitoitukseen otettiin käyttöön ECTS-pohjainen opintopistejärjestelmä ja oppimistuloksia sekä ydinainesta painottavat opetussuunnitelmat. Lisäksi käynnistettiin ja kertaalleen toteutettiin opetuksen laadunvarmistusjärjestelmien auditoinnit. Osaamisperusteisuutta edistämään otettiin käyttöön henkilökohtaiset opintosuunnitelmat ja aiemmin saavutetun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista opeteltiin AHOT-työkalujen avulla. Tuutoroinnin asemaa vahvistettiin merkittävästi. Pedagogista uudistumista tuettiin monilla opetusministeriön hankkeilla, esimerkiksi Kehrä-, Tuella ja taidolla- sekä W5W-hankkeilla sekä nimenomaan Peda-forumin kehittämiseen kohdistuneella Propeda-hankkeella. Samalla opetuksen laadulliset tekijät on pyritty ottamaan huomioon yliopistojen rahoituksessa muun muassa kandipalautteen avulla. Peda-forum ja sen rakentama avoimen yhteistyön kulttuuri vaikutti merkittävästi monissa hankkeissa ja toiminnoissa.

Vuoden 2009 yliopistolakiin sisältynyt yliopistojen oikeudellisen aseman muutos näyttää hyvin nopeasti vaikuttaneen myös pedagogiseen kehittämiseen ja yliopistojen

väliseen yhteistyöhön. Tätä osattiin jo onnastella vuoden 2009 aikana, jolloin myös Peda-forumin jatko oli hetken aikaa vakavan harkinnan kohteena. Taloudellinen itsemäärääminen väistämättä johti siihen, että yliopistojen johto arvioi kaikkien toimintojen tuottavuuden. Opetuksen kehittämisen vaikuttavuuteen ei siihen saakka ollut kiinnitetty riittävästi huomiota, ja sen merkitys esimerkiksi opintojen vauhdittumisen tai tutkintojen määrän kannalta oli puutteellisesti jos lainkaan dokumentoitu yliopistoissa.

Opetuksen kehittämisen ”näkyttömyys” on saattanut johtaa yliopistoissa virheelliseen päätelmään, että opetukselle tarjottava tuki olisi tuottamatonta. Opetuksen kehittämisessä yliopistokenttä näyttää olevan yhä selvemmin kahtia jakautunut. Osa yliopistoista on vahventanut kehittämistä, osa taas heikentänyt. Myöskään opetuksen kehittämisestä viestiminen ei enää 2014 näytä olevan yhtä avointa kuin se oli vielä viisi vuotta aiemmin. Tämän voi huomata esimerkiksi tutkimalla yliopistojen internetsivustoja (Karjalainen & Sippola, 2014).

Suuren yliopistouudistuksen voikin havaita heijastuneen myös Peda-forumiin. Merkittävä muutos oli opetusministeriön hankkeille myöntämän rahoituksen loputtaminen vuoden 2010 alusta. Valtakunnalliset opetuksen kehittämishankkeet paitsi käytännössä pitivät yllä yhteistyötä myös loivat pohjan uusien opetuksen kehittäjien rekrytoimiselle ja tehtävään perehdyttämiselle. Lisäksi hankkeissa työskennelleet henkilöt mielsivät usein itsensä nimenomaan opetuksen kehittäjiksi, toimivatpa he opetussuunnitelmatyön, koulutuksen laadunhallinnan, opetuksen, oppimisen arvioinnin tai tieto- ja viestintätekniikan alalla. Enimmillään 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lopulla Suomen yliopistoissa työskenteli pitkälti toistasataa opetuksen kehittäjää. Tällä hetkellä valtakunnallista opetuksen kehittämistyötä tehdään enemmän sektoreittain ja siten, että yliopistot muodostavat lyhytkestoisia yhteistyörakenteita tiettyjen projektien toteuttamiseen. Pitkäjänteisyys ja kiinnittyminen opetuksen kehittämisen kokonaisuuteen ei tällöin mahdollistu.

Talouden tiukkenemisen vauhdittama yliopistojen rakenteellinen uudistus on johtanut yliopistojen yhdistymisiin ja sisäisiin organisaatiomuutoksiin. Myös opetuksen kehittämisen organisaatioita on uudistettu. Kun 2000-luvun alussa pidettiin yliopistoissa tärkeänä koota yhteen opetuksen kehittämistoimia, niin jo vuosikymmenen lopulla alkoi toimintojen hajaannuttaminen. Monissa yliopistoissa yliopistopedagoginen koulutus siirrettiin yliopiston keskushallinnosta kasvatustieteellisten yksikköjen tehtäväksi, kun muu opetuksen kehittäminen jäi keskushallintoon tai integroitiin muihin toimintoihin – tai katosi.

Yliopistojen välinen yhteistyö onkin yliopistoissa jäänyt sisäisten uudistusten varjoon. Valtakunnallisiin tehtäviin on ollut yhä vaikeampaa irrottautua, eikä Peda-forumin arvoa ole täysin tunnustettu yliopistojen johdossa. Hankkeiden loputtua Peda-forum on käytännössä menettänyt myös suoran keskusteluyhteyden opetus- ja kulttuuriministeriöön. Nyt tämä yhteys on järjestynyt opintotoimintojen tai vastaavien kautta, mutta monessa tapauksessa ketju ministeriöstä ruohonjuuritason opetuksen kehittämiseen on kovin pitkä.

Verkoston toiminta ja koordinointi uudessa tilanteessa

Peda-forumin alkuajoista lähtien Oulun yliopisto on koordinoitunut koko verkoston toimintaa. Verkoston koordinaattorina on vuodesta 1999 lähtien lyhyitä viransijaisuuksia lukuun ottamatta toiminut suunnittelija Merja Maikkola. Peda-forumin 10-vuotisjuhlalehdessä Oulun yliopiston opetuksen kehittämissyksikön roolia kuvattiin seuraavasti (Karjalainen ym., 2004): ”Yksikön ideologian mukaan kaikki opetuksen kehittäminen on Peda-forum-työtä. Kaikki työntekijät ovat tehneet työtä Peda-forumin eteen.” Tuosta eetoksesta hyötyi konkreettisesti koko suomalainen yliopisto-opetus ja sitä tukeva henkilöstö. Oulun yliopiston opetuksen kehittämissyksikön toimintojen uudelleen organisoimisen ja muiden muutosten myötä tämäkin tilanne on nyt kovin erilainen.

Peda-forumin 10-vuotisartikkelissa todettiin Peda-forumin olevan ”verkostona epähierarkkinen ja laaja” (Karjalainen ym., 2014). Tämä nähtiin verkoston vahvuudeksi. Verkostotoiminnan kokonaisuudesta vastasi tuolloin Oulun yliopistossa toimineen oto-koordinaattorin tukena suunnitteluryhmä. Propeda-hankkeen aikana koko verkoston toimintaa koordinoitiin luontevasti hankkeen osana.

Yliopistojen uudistuneen oikeusaseman ja sitä seuraneiden muutosten myötä eri toimintojen, kuten Yliopistopedagogiikka-lehden, kouluttajien ja kehittäjien verkoston, Peda-forum-päivien järjestämisen, koordinoitiin ei ole ollut aiemmankaltaisia mahdollisuuksia. Opetuksen kehittämiselle usein tyypillisen haurauden (Baume & Baume, 2013) voi Peda-forumissa huomata todentuneen.

Yhteistyölle taas tilausta

Aivan viime aikoina yliopistojen valtakunnallinen yhteistyö on ilahduttavasti noussut jälleen esille. Opetus- ja kulttuuriministeriössä on pohdittu ympärivuotisen opiskelun edistämistä korkeakouluissa. Valmistelumuistiossa (OKM, 2014) esitetään suoritustavoiltaan monimuotoisten opintojen kehittämisen ottamista osaksi korkeakoulujen opetuksen ja ohjauksen kehittämistä ja johtamista. Muistiossa pohditaan mahdollisuuksia hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa opetuskäytössä, jolloin korkeakoulujen tulisi valmistella Suomen yliopistot UNIFI ry:n ja Ammatti- korkeakoulujen rehtorineuvoston johdolla valtakunnalliset periaatteet opetustallenteiden, verkkokurssien ja muiden sähköisten aineistojen tekijänoikeuksista, käytöstä ja hyödyntämisestä.

Yliopistojen välisen yhteistyön nouseminen fokukseen voi olla uusi mahdollisuus myös Peda-forumille, jos osaamme yhdessä tuoda esille sen lisäarvon, mitä tällaisella valmiilla toimijoiden verkostolla voi olla annettavanaan yliopistojen yhteistyön tukemiselle opetuksen kehittämisessä.

Peda-forum voi osaltaan käynnistää ja ylläpitää keskustelua opetuksen tuen vaikuttavuudesta, kun turvataan yliopistojen tuloksellisuutta. Ajankohtaista voisi esimerkiksi myös olla uusi kartoitus yliopistojen opetuksen kehittämissen tilanteesta. Yliopistojen rakenteiden uusiuduttua myös Peda-forumin tulisi aktiivisesti miettiä omia rakenteitaan

ja toimintamuotojaan siten, että vastuu toiminnasta ja kautuisi yhä tasaisemmin yhä useamman henkilön ja yliopiston harteille.

Matti Lappalainen on johtava suunnittelija Turun yliopiston Yliopistopedagogiikan yksikössä. Markku Ihonen on Tampereen yliopiston opetuksen kehittämisspäälikkö. Asko Karjalainen on Oulun ammatillisen opettajakorkeakoulun johtaja ja Peda-forumin perustajajäsen. Merja Maikkola toimii suunnittelijana Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa ja Peda-forum-verkoston koordinaattorina.

LÄHTEET

- Ansela, M. & Maikkola, M. (2008). Opetuksen kehittäjää etsimässä 2007–2008. *Peda-forum – yliopistopedagoginen aikakausjulkaisu*, 14(2), 52–57. <http://www.peda-forum.fi/file.php?100>
- Baume, C. & Baume, D. (2013). The birth and death of academic development? *Innovations in Education & Teaching International*, 50(4), 384–387.
- de Graaff, E. (2014). Research versus educational practice: Positioning the European Journal of Engineering Education. *European Journal of Engineering Education*, 39(1), 1–6.
- Karjalainen, A., Kuittinen, M., Lappalainen, M., Lestinen, L., Maikkola, M. & Malinen, L. (2004). Menneestä ponnistusta tulevaan: ”Peda-forum – joka korkeakouluopettajan koulutusorganisaatio?” *Yliopistopedagoginen tiedotuslehti Peda-forum*, 10(2), 7–13. <http://www.peda-forum.fi/index.php?40>
- Karjalainen, A. & Sippola, P. (2014). Onko opetuksen kehittäminen etusivun juttu? *Acatiimi*, 1/2014, 40–41. http://www.acatiimi.fi/1_2014/01_14_19t.php
- OKM (2014). Ympärivuotisen opiskelun edistäminen korkeakouluissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Muistio. 12.3.2014. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Tapahtumakalenteri/2014/03/Liitteet/Ymparivuotinen_opiskelu/OKM_yhteenvedo_ja_alustavat_linjaukset_jatkokehittamiselle.pdf